

АНАЛІЗ СТАНУ СФОРМОВАНОСТІ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття присвячена аналізу існуючого в науково-педагогічній літературі матеріалу щодо стану сформованості естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах, зокрема змістовній характеристиці критеріїв та показників естетичної культури

Проблема та її зв'язок із науковими та практичними завданнями Тематика досліджень з формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах є недостатньо вивченою в науковій теоретичній літературі. Більшість праць означеного напрямку розглядають її як теоретичне обґрунтування формування загальної естетичної культури особистості та практичних і методичних її проявів, дослідженні загальних системних елементів естетичної культури особистості – естетичної свідомості та естетичної діяльності, що в свою чергу, мають більш розгалужену мережу естетичних понять та категорій.

Аналіз досліджень та публікацій; постановка завдання. Спираючись на попередні дослідження (В. Журавльов, М. Каган, М. Киященко, О. Лармін, М. Лейзеров, В. Нестеренко, Л. Новикова та ін.), проблеми формування естетичної культури особистості та її зв'язок з освітнім процесом висвітлювалися також і в працях вітчизняних вчених (В. Бутенка, М. Євтуха, П. Гаврилюка, О. Глузмана, І. Зязюна, В. Іванова, А. Канарського, О. Колеснікової, А. Комарової, С. Лісової, В. Лозового, Н. Ничкало, В. Толстих, В. Швирки та ін.), на сучасному етапі окремі педагогічні аспекти естетичної культури, та аспекти, пов'язані з дизайнерською діяльністю, відображено в наукових дослідженнях з формування естетичної культури І. Андрощук, Л. Гарбузенко, М. Нечепоренко, В. Титаренко, Л. Корницька, В. Прусак, С. Зінченко та ін. Не вирішеними залишається коло питань, пов'язаних з визначенням критеріїв та показників сформованості естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. Метою дослідження є здійснення аналізу стану сформованості естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах та розглянути її критерії та показники.

Викладення матеріалу та результати. Дослідженню критеріїв та показників сформованості естетичної культури особистості в загальному вигляді присвячено цілий ряд як вітчизняних так і зарубіжних наукових досліджень. Так, О. Лармін під естетично розвинутою розуміє «особистість, що досягла високого рівня естетичної культури» [4, с. 44]. Цей рівень повинен характеризуватися теоретичним засвоєнням всього запасу знань, що сприймається особистістю протягом життя, і зокрема художньою ерудицією як практичним проявом цього процесу. Іншим важливим показником рівня естетичної культури особистості вчений вважає ступінь розвиненості і характер її естетичних і художніх оцінних уявлень, а саме: розвиненість здатності до естетичного і художнього сприймання; розвиненість естетичного і художнього смаку; характер естетичних ідеалів особистості.

Ще одним важливим показником естетичної культури особистості є її участь та ступінь цієї участі в художній творчості, причому не тільки в образотворчій діяльності, але й інших різноманітних театральних, літературних, поетичних, музичних, народних, естрадних, самодіяльних та інших студіях.

Найважливішим показником естетичної культури особистості, на думку О. Ларміна, є наявність і ступінь розвиненості різних естетичних аспектів її практичної діяльності – праці, навчання, наукової діяльності, спілкування, занять фізичною культурою, спортом та вищий її прояв – творчість.

Вітчизняний дослідник тенденцій розвитку естетичної культури особистості П. Гаврилюк наголошував, що ще одним важливим її показником є емоційна та інтелектуальна культура, а саме здатність до конкретно-емоційного, образного мислення та переживання, наявність інтелектуальних здібностей, що формуються в родинному колі «в ранньому дитинстві при безпосередньому контакті з батьками, братами, сестрами, ровесниками [1, с. 197].

СЕКЦІЯ 14 - Проблеми педагогіки

Інші дослідники естетичної культури М. Каган та Т. Холостова у своєму дослідженні вказують на поєднання двох генералізуючих здібностей – творчої та естетичної; виховання здатності до естетичної діяльності на основі спеціальних, професійних здібностей і навичок (чим вищий рівень спеціальних знань і вмінь, тим більше підстав для переходу людини від виробництва «за мірками виду» до виробництва «за законами краси»); виховання здібностей, в яких виявляються притаманні всім видам людської діяльності якості особистості, психологічні якості – активно-творча уява, фантазія, пам'ять, увага, здатність до асоціативного мислення, воля, працелюбність; розвиток здатності до естетичного сприймання, естетичної оцінки, переживання, естетичного судження. З цим погоджується і А. Комарова, підкреслюючи що «формування естетичної культури особистості представляє собою процес вироблення в неї естетичних настанов, ціннісних орієнтацій в галузі почуттів, потреб, інтересів, ідеалів і смаків, критеріїв оцінки і принципів естетичного відношення до дійсності» і має за мету «формування гармонійно розвинутої особистості» [2, с. 25].

Важливу роль у формуванні естетичної культури особистості відіграє і розвиток її моральної свідомості. Це стосується і моральних та естетичних ідеалів, які оцінені за своєю природою, є вищими критеріями моральної та естетичної оцінок і носять нормативний характер. Взаємодія морального і естетичного виявляється в формі відображення дійсності, що виявляє моральний ідеал в площині раціонального мислення, а естетичний – в конкретно-чуттєвому виявленні. Вчений наголошує на тому, що така діалектична єдність сприяє формуванню світоглядних засад особистості і має місце тоді, коли раціональне взаємодіє з емоційним.

В працях іншого вітчизняного дослідника естетичної культури особистості В.Корнієнка критерії та показники сформованості естетичної культури переломлюються крізь призму основних естетичних законів, а саме: закону гармонії як естетичного виразу протиріччя процесів. За твердженням В.Корнієнка естетичні закони, що диктують людині її поведінку, потреби, мотиви, цілі мають об'єктивний (тобто проявляються як незалежні від свідомості окремої особистості та через суб'єктивну діяльність людини, висловлюючи її прагнення до прекрасного) та загальний, універсальний характер [3, с. 89].

Означене вище підтверджується і в сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових дослідженнях Л. Гарбузенко, Н. Дьячкова, М. Нечепоренко, В. Титаренко, С. Якушева та ін. Певну зацікавленість з точки зору нашого дослідження має науковий погляд В. Прусака, але в цілому названі автором критерії і показники відображають готовність майбутніх дизайнерів до професійної діяльності і є, з нашої точки зору, недостатніми для характеристики критеріїв і показників формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах, адже торкаються тільки однієї сторони – спеціальної, фахової підготовки дизайнера.

Висновки та напрями подальших досліджень Аналіз наукової літератури вітчизняних та зарубіжних вчених доводить, що на сьогодні ще залишаються не визначеними чітко критерії і показники сформованості естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. Наявність вже визначених критеріїв і показників має розрізнений та не систематизований характер з позиції формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у ВНЗ за відсутності означення ключових для цього процесу проявів. На наш погляд, це є суттєвим упущенням з точки зору їх успішної професійної підготовки і подальшої професійної діяльності.

Список літератури

1. Гаврилюк П. И. Эстетическая культура и социальный прогресс / Петр Иванович Гаврилюк. – К. : Наукова думка, 1978. – 242 с.
2. Комарова А. И. Эстетическая культура личности / Алина Ивановна Комарова. – К. : Вища школа, 1988. – 152 с.
3. Корниенко В. С. О законах красоты / Василий Степанович Корниенко. – Х. : Изд-во Харьковського ун-та, 1970. – 224 с.
4. Лармин О. В. Искусство и молодежь. Эстетические очерки / О. В. Лармин. – М. : Мол. гвардия, 1980, – 191 с.